

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΙΣΤΚ219	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Από το 5ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	5
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων	ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ Σ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Οι φοιτητές ERASMUS που δεν έχουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας έχουν τη δυνατότητα να εκπονήσουν εργασία ή να δώσουν εξετάσεις στα αγγλικά ή τα γαλλικά.)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος. Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α - Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης - Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β - Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
Γνώσεις Οι φοιτητές/ήτριες αναμένεται μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος να: - διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναφορικά με τον στοχασμό και τη συγγραφική παραγωγή των σπουδαιότερων εκπροσώπων του ελληνικού εθνικισμού από τα τέλη του 18ου μέχρι και τα μέσα του 20ού αιώνα - έχουν εμβαθύνει στον τρόπο με τον οποίο τίθεται από τους εν λόγω στοχαστές τα ζητήματα της ταυτότητας, της γλώσσας, της θρησκείας και της ιστορίας του ελληνικού έθνους - έχουν εξοικειωθεί με τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω στοχαστές αντιλαμβάνονται τις σχέσεις του ελληνικού έθνους με τα άλλα έθνη - διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναφορικά με τις θεωρητικές και ιδεολογικοπολιτικές διαμάχες για τη φυσιογνωμία και τον ιστορικό ρόλο του «ελληνισμού» - έχουν εξοικειωθεί με την αντίληψη του ελληνικού ιστορισμού για το ζήτημα της ιστορικής συνέχειας του

Διεργασία 4. Εσωτερική Αξιολόγηση

Αναμόρφωση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Υπόδειγμα Β5 ΑΔΙΠ

ελληνικού έθνους

- έχουν διαπιστώσει τη σημασία της ανασκευής των επιχειρημάτων του Φαλλμεράουερ από τους έλληνες εθνικιστές συγγραφείς
- έχουν εμβαθύνει στο τρίσημο σχήμα της ελληνικής ιστορίας και να έχουν αντιληφθεί τη σημασία της ένταξης της αρχαίας μακεδονικής και της βυζαντινής περιόδου στην «τρισχλιετή ιστορία του ελληνικού έθνους»
- διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναφορικά με τη συμβολή των άλλων «εθνικών επιστημών» της εποχής, και πρωτίστως της λαογραφίας και της γλωσσολογίας, στην επιστημονική θεμελίωση και υποστήριξη των ελληνικών εδαφικών διεκδικήσεων
- έχουν διαπιστώσει την αντίφαση ανάμεσα στην προσήλωση των λογίων της εποχής στις αντιλήψεις περί του επιστημονικού και επαγγελματικού χαρακτήρα των επιστημών του ανθρώπου και στην υιοθέτηση και αναπαραγωγή των επιταγών της ελληνικής εθνικιστικής ιδεολογίας.

Δεξιότητες

Οι φοιτητές/ήτριες αναμένεται μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος να:

- κατέχουν εξειδικευμένες δεξιότητες επίλυσης θεωρητικών και πρακτικών προβλημάτων που αφορούν στην πολυ-επίπεδη σχέση (κοινωνικής) θεωρίας, (πολιτικής) ιδεολογίας και ιστορίας
- έχουν αναπτύξει τις δεξιότητες που τους επιτρέπουν να επιχειρούν (συγ)κριτικές αναλύσεις των διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων στο εσωτερικό της ελληνικής εθνικιστικής παράδοσης σε αναφορά προς το εκάστοτε ιστορικο-κοινωνικό πλαίσιο συγκρότησης του κοινωνικο-θεωρητικού στοχασμού
- είναι σε θέση να διακρίνουν τα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που άπτονται της τοποθέτησης μιας ιδεολογικής αντίληψης στο ιστορικο-κοινωνικό πλαίσιο παραγωγής της, και άρα της ιστορικότητας των ιδίων των ιδεολογιών
- είναι σε θέση να διακρίνουν τις ιδεολογικές χρήσεις της ιστορίας.

Ικανότητες

Οι φοιτητές/ήτριες αναμένεται μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος να:

- έχουν αναπτύξει την ικανότητα για ανάλυση, σύνθεση και κριτική αξιολόγηση τόσο θεωρητικών όσο και εμπειρικών δεδομένων αναφορικά με την ιστορικο-κοινωνιολογική κατανόηση της νεότερης ελληνικής κοινωνίας
- είναι σε θέση να διαμορφώνουν κατάλληλες ερευνητικές υποθέσεις και ερωτήματα προς επίλυση θεωρητικών και πρακτικών ζητημάτων που αφορούν στη σχέση επιστήμης και ιδεολογίας
- συγκρίνουν, αποφασίζουν και εφαρμόζουν διαφορετικές μεθοδολογικές και θεωρητικές προσεγγίσεις, ερευνητικές τεχνικές και αναλύσεις εμπειρικών δεδομένων για την ιστορία της νεότερης ελληνικής κοινωνίας.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
.....
Άλλες...

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις αντιλήψεις των σημαντικότερων εκπροσώπων της ελληνικής εθνικιστικής ιδεολογίας (τέλη 18ου - αρχές 20ού αιώνα). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις διαδοχικές «μεταμορφώσεις» αυτής της ιδεολογίας, από τον φιλελεύθερο εθνικισμό ορισμένων εκ των στοχαστών του ελληνικού Διαφωτισμού στον μεγαλοϊδεατικό εθνικισμό του δευτέρου μισού του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ού. Εξετάζεται επίσης το γεωπολιτικό πλαίσιο διαμόρφωσης του ελληνικού εθνικισμού και αναδεικνύεται η επίδραση των γειτονικών βαλκανικών εθνικισμών στις διαδοχικές μετεξελίξεις του εθνικιστικού φαινομένου στην Ελλάδα.

Οι θεματικές ενότητες του μαθήματος είναι οι εξής:

Διεργασία 4. Εσωτερική Αξιολόγηση

Αναμόρφωση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Υπόδειγμα Β5 ΑΔΙΠ

- Εισαγωγή Ι: Μερικές εννοιολογικές αποσαφηνίσεις. Η έννοια του έθνους στις κοινωνικές επιστήμες (πολιτικά και πολιτισμικά κριτήρια προσδιορισμού των εθνών). Εθνικισμός, πατριωτισμός, σωβινισμός. Η έννοια της ιδεολογίας στις κοινωνικές επιστήμες. Παραδοσιακές και σύγχρονες ιδεολογίες. Οι «λειτουργίες» μιας σύγχρονης ιδεολογίας.
- Εισαγωγή ΙΙ: Η «παραδοσιακή» αντίληψη για την κοινωνία. Οι κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας και των Φαναριωτών στο πλαίσιο της οθωμανικής κατάκτησης.
- Ελληνικός Διαφωτισμός Ι: Οι οπαδοί της «πεφωτισμένης απολυταρχίας» και οι αντιλήψεις τους για τη συλλογική ταυτότητα του «γένους» (Δ. Καταρτζής, Ι. Μοισιόδαξ, κ.ά.).
- Ελληνικός Διαφωτισμός ΙΙ: Ο ριζοσπαστικός κοινωνικός στοχασμός στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και η επίδραση της Γαλλικής Επανάστασης στη διαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας των «Ελλήνων» (Ρήγας Φεραίος, Δημητριάδης).
- Ελληνικός Διαφωτισμός ΙΙΙ: Ο φιλελεύθερος εθνικισμός του Αδ. Κοραή.
- Τα «συνταγματικά κείμενα» του Αγώνα για την Ανεξαρτησία και το πρώτο Σύνταγμα του ελληνικού κράτους.
- Η αλυτρωτική εκδοχή του ελληνικού εθνικισμού Ι: Η διατύπωση της Μεγάλης Ιδέας από τον Κωλέττη και η συμβολή των εκπροσώπων της εθνικής ιστορικής σχολής στη διαμόρφωση του «ελληνοχριστιανικού» ιδεολογήματος (Σπ. Ζαμπέλιος, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Μ. Ρενιέρης, κ.ά.).
- Η αλυτρωτική εκδοχή του ελληνικού εθνικισμού ΙΙ: Πολιτικός ανορθολογισμός και εθνικισμός στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα (Ν. Καζάζης, Π. Γιαννόπουλος, Ίων Δραγούμης, κ.ά.).
- Η κριτική στην ελληνική εθνικιστική ιδεολογία από τους πρώτους Έλληνες μαρξιστές.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.	ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ																						
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	Τόσο κατά τη διδασκαλία όσο και κατά την επικοινωνία με τους φοιτητές χρησιμοποιούνται ΤΠΕ. Η διδασκαλία διεξάγεται με τη χρήση ΤΠΕ σε σύγχρονο και ασύγχρονο επίπεδο με τη χρήση πλατφόρμας τηλεεκπαίδευσης.																						
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td><td>39</td></tr> <tr> <td>Προετοιμασία Κειμένων & Ανάλυση βιβλιογραφίας</td><td>26</td></tr> <tr> <td>Αυτοτελής Μελέτη</td><td>60</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος</td><td>125</td></tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	39	Προετοιμασία Κειμένων & Ανάλυση βιβλιογραφίας	26	Αυτοτελής Μελέτη	60													Σύνολο Μαθήματος	125
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου																						
Διαλέξεις	39																						
Προετοιμασία Κειμένων & Ανάλυση βιβλιογραφίας	26																						
Αυτοτελής Μελέτη	60																						
Σύνολο Μαθήματος	125																						
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Εργασία, Άλλη / Άλλες	Η αξιολόγηση θα γίνεται με τον ακόλουθο τρόπο: 1. Γραπτές Εξετάσεις σε Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων - 100% 2. Εκπόνηση γραπτής εργασίας (προαιρετικά) - (μπορεί να βελτιώσει τη βαθμολογία κατά 1-3 μονάδες) Η γλώσσα αξιολόγησης είναι τα ελληνικά (οι φοιτητές ERASMUS που δεν έχουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας έχουν τη δυνατότητα να εκπονήσουν εργασία ή να δώσουν εξετάσεις στα αγγλικά ή τα γαλλικά.).																						

Διεργασία 4. Εσωτερική Αξιολόγηση

Αναμόρφωση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Υπόδειγμα Β5 ΑΔΙΠ

Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	
--	--

(5). ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Θ. Βερέμης (επιμ.), *Εθνική ταυτότητα και εθνικισμός στη νεότερη Ελλάδα*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2012 (4η έκδοση)
- Στ. Π. Παπαγεωργίου, *Από το γένος στο έθνος. Η θεμελίωση του ελληνικού κράτους 1821-1862*, Παπαζήσης, Αθήνα 2005 (2η έκδοση)
- *Έθνος-Κράτος-Εθνικισμός, Επιστημονικό συμπόσιο (21 και 22 Ιανουαρίου 1994)*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1995
- Γ. Βελουδής, *Ο Jakob Philipp Fallmerayer και η γένεση του ελληνικού ιστορισμού*, ΕΜΝΕ-Μνήμων, Αθήνα 1982
- Κ. Θ. Δημαράς, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, Ερμής, Αθήνα 1993 (1977)
- Κ. Θ. Δημαράς, *Ελληνικός ρωμαντισμός*, Ερμής, Αθήνα 1994 (1982)
- Κ. Θ. Δημαράς, *Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος. Η εποχή του – Η ζωή του – Το έργο του*, Αθήνα 1986
- Ν. Θεοτοκάς, «Παράδοση και νεωτερικότητα: Σχόλια για το "Εικοσιένα"», *Τα Ιστορικά*, Θ', 17 (Δεκέμβριος 1992), σ. 345-370
- Π. Κιτρομηλίδης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1996
- Γ. Κόκκινος, *Ο πολιτικός ανορθολογισμός στην Ελλάδα. Το έργο και η σκέψη του Νεοκλή Καζάζη (1849-1936)*, Τροχαλία, Αθήνα 1996
- Γ. Κουμπουρλής, «Εννοιολογικές πολυσημίες και πολιτικό πρόταγμα: ένα παράδειγμα από τον Κ. Παπαρρηγόπουλο», *Τα Ιστορικά*, ΙΕ', 28/29 (Ιούνιος-Δεκέμβριος 1998), σ. 31-58
- Γ. Κουμπουρλής, «Ο Γ. Σκληρός και ο ελληνικός μαρξισμός», *Δοκίμες*, 1 (Γενάρης 1994), σ. 32-38
- Γ. Κουμπουρλής, «Γ. Σκληρός: Η ταξική πάλη στην υπηρεσία της εθνικής ολοκλήρωσης», *Δοκίμες*, 5 (Άνοιξη 1997), σ. 187-215
- Γ. Κουμπουρλής, «Η ιδέα της ιστορικής συνέχειας του ελληνικού έθνους στους εκπροσώπους του ελληνικού Διαφωτισμού: η διαμάχη για το όνομα του έθνους και οι απόψεις για τους αρχαίους Μακεδόνες και τους Βυζαντινούς», *δοκίμες*, τ. 13-14 (Άνοιξη 2005), σ. 137-191
- Γ. Κουμπουρλής, «Η Επανάσταση του 1821 και η δημιουργία του ελληνικού εθνικού κράτους στις πρώτες μεγάλες αφηγήσεις της νεότερης ελληνικής ιστορίας: από την πολυπαραγοντική ανάλυση στο σχήμα της εθνικής τελεολογίας», *Η ελληνική Επανάσταση του 1821. Ένα ευρωπαϊκό γεγονός, εισαγωγή-επιμέλεια Πέτρος Πιζάνιας, εκδόσεις Κέδρος*, Αθήνα 2009, σ. 351-374
- *Ορθοδοξία, Έθνος και Ιδεολογία. Επιστημονική ημερίδα, 7 Σεπτεμβρίου 2005*, Σχολή Μωραΐτη, Αθήνα 2007
- Σωκράτης Πετμεζάς, «Πολιτικός αλυτρωτισμός και εθνική ενοποίηση στην Ελλάδα», *Ίστωρ*, τχ. 2 (1990), σ. 95-107
- Α. Πολίτης, *Ρομαντικά χρόνια. Ιδεολογίες και νοοτροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*, ΕΜΝΕ-Μνήμων, Αθήνα 2009 (3η έκδοση)
- Ν. Σιγάλας, «Ελληνισμός και εξελληνισμός: ο σχηματισμός της νεοελληνικής έννοιας ελληνισμός», *Τα Ιστορικά*, τόμ. 18 (2001), τεύχος 34, σ. 3-70
- Ε. Σκοπετέα, *Το 'Πρότυπο βασίλειο' και η Μεγάλη Ιδέα*, Πολύτυπο, Αθήνα 1988
- Ε. Σκοπετέα, *Φαλμεράυερ. Τεχνάσματα του αντίπαλου δέους*, Θεμέλιο, Αθήνα 1997
- Ρ. Σταυρίδη-Πατρικίου, «Η συζήτηση στο Νουμά (1907-1909)», *Δημοτικισμός και κοινωνικό πρόβλημα*, Ερμής, Αθήνα 1976
- Δ. Τσαούσης (επιμ.), *Ελληνισμός – Ελληνικότητα*, Εστία, Αθήνα 1983

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *Μνήμων*
- *Τα Ιστορικά*
- *Historein*